

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi raz na miesiąc.

Redaguje

Biuro Związku.

Redakcyja i Administracyja

Lwów, ulica Stryjska 1. 4.

Prenumerata

roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia

70 kor. za stronę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

Treść. Kasy oszczędności a przesilenie finansowe. — Reklama Kas oszczędności — Notatki: Jubileusz 25-letniej służby. Szkolne Kasy oszcz. — † Dr. Aleksander Nava. — Podwyższenie stopy proc. w I austr. kasie oszcz. — Kredyt budowlany w ka-sach oszczędności. — Do-lątek do §. 84 ustawy podatkowej — Pretensye o zaległe premie ubezpieczeniowe. — Weksel sfałszowany. — Protest wekslowy. — Przechowywanie w ka-sach oszcz. książeczek wkł. — Zaopatrzenie wdów i sierot w Danii. — Zamiana miejsc służb. — Sprostowanie — Ruch wkładek — Ogłoszenia.

Kasy oszczędności a przesilenie finansowe.

Pod tym napisem umieszcza „Czas“ krakowski w Nrze 506. następujący artykuł:

„Wskutek wniosku pos Steinwendera odbywają się posiedzenia komisji bankowej Koła polskiego, w Wiedniu przy współudziale namiestnika, przedstawicieli Banku krajowego, Towarzystwa kredytowego ziemskiego i Banku hipotecznego, celem przedłożenia tych żądań w dziedzinie kredytu, co do których rząd może się przyczynić. Przypomnieć tu należy sprawę, mającą doniosłe znaczenie nie tylko dla kredytu hipotecznego, ale wogóle dla kredytu krajowego. Wiadomo, jak ważną rolę kredytową spełniają w Galicyi Kasy oszczędności, a to przez udzielanie kredytu hipotecznego oraz przez częściową lokacyę gotówki z oszczędności ludności krajowej w walorach krajowych, a więc w listach zastawnych krajowych instytucyj emisyjnych oraz w obligacyach pożyczek krajowych i miejskich, jak pożyczka m. Krakowa i Lwowa. Mimo ciężkiego ogólnego finansowego przesilenia, a nadto runów na galicyjskie Kasy oszczędności w ubiegłym roku gospodarka naszych Kas oszczędności okazała się sprawną we wszelkich wypłatach, a elastyczność lokacyj zupełnie dostateczną.

Równocześnie jednak spadła na Kasy oszczędności druga przeciwność. Z powodu znacznej niżki walorów straty na kursie papierów wartościowych spowodowały w następstwie ujemne wyniki w rachunkach zysków Kas oszczędności. Straty te bilansowe były tylko książkowe t. j. tylko na papierze, bo w rzeczywistości Kasy oszczędności, nie zmuszone do sprzedaży efektów po niżonych kursach, mogą przeczekać poprawy kursu papierów, względnie przetrzymać je do czasu wylosowania, o ile to nie są renty państwowe, i uzyskać *al pari* czyli ze sutą nadwyżką ponad kurs bilansowania.

W tych trudnych czasach kredytowych, wyszukując chwilową sytuacyę kas, ogłosiło ministerstwo spraw wewnętrznych w sprawie książkowych (a więc nie rzeczywiście już poniesionych) strat kursowych, reskrypt pod dniem 16 stycznia 1913 r. L. 44.669 ex 1912 r. Reskrypt ten wydany od zielonego stolika pod wielu względami nie wytrzymuje krytyki — przynajmniej w stosunku do galicyjskich Kas oszczędności. Zmusza on Kasy oszczędności do lokowania

15%owych wkładek w papierach państwowych t. j. rentach najbardziej ulegających fluktuacyom kursowym i nie mających szans wylosowania czyli spłaty „*al pari*“. Zarządzenie to w razie zastosowania przez władze państwowe, wywarłoby najfatalniejsze następstwa dla emisji naszych walorów krajowych, a tem samem dla kredytu hipotecznego, dla kredytu kraju i gmin, chcących zaciągnąć pożyczki w obligacyach. Najlepszem tego wyrazem będzie oświetlenie cyfrowe: Z końcem 1910 roku posiadała Galicya 52 Kas oszczędności, a stan wkładek wynosił w tych kasach 318,753.888 kor. Zakupionych efektów, prawie wyłącznie krajowych, miały te Kasy na kwotę 33,228 797 kor. Reszta wkładek użytą była na pożyczki. Gdyby zastosowano powołany reskrypt — co ma w ciągu 1913 i 1914 r. nastąpić — musiałyby Kasy galicyjskie 15% stanu wkładek t. j. za kwotę 47,813.083 kor. zakupić rent państwowych. Aby zaś to przeprowadzić musiałyby Kasy:

- 1) rzucić na targ obecne swoje walory krajowe w kwocie jak wyżej . . . . . 33,228 797 kor.
- 2) wycofać nadto z obrotu pożyczkowego czyli uszczuplić udzielone kredyty o kwotę . . 14,584.286 „

Co razem czyni . . . . . 47,813 083 kor.

Czy emisye państwa, godząc w emisye krajowe poprawią swoje kursa? W tej mierze niema dwóch zdań. A jeszcze dalej uwzględnić należy, że podaż papierów krajowych wzmoże się nietylko przez sprzedaże lokalne, ale i zakrajowe Kasy oszczędności, do których się ten reskrypt również odnosi, zmuszone do zakupu rent, będą w pierwszym rzędzie sprzedawały posiadane emisye galicyjskie powodując gwałtowny spadek naszych papierów emisyjnych.

Z uwagi, że reskrypt ten w dziedzinie życia ekonomiczno-społecznego przynieść może nieobliczalne szkody, wnieśli interpelacyę w parlamencie w sprawie tego reskryptu posłowie Löw i Windholz w dniu 28 stycznia b. r., również poseł Glöckner i towarzysze w dniu 29 stycznia b. r., a wreszcie poseł Schraffl przedstawił prezydentowi ministrów hr. Stürgkhowi stanowisko Kas oszczędności wobec reskryptu. Wprawdzie prezydent ministrów ustnie go zapewniał, że będzie się starał przeprowadzić możliwe złagodzenia postanowień reskryptu i że postanowienia co do lokaty 15 proc. kapitału wkładowego w rentach państwowych nie będą natychmiast ściśle przestrzegane, że Kasy mogą liczyć na względnosc rządu — są to jednak ustne oświadcze-

nia, a pisemny reskrypt z zastrzeżeniem rozmaitych rygorów istnieje nadal, a jako taki przez komisarza rządowego przy Kasie powinien być przeprowadzony i może być wykonany.

Poza czynną pomocą od rządu, jakiej się chce domagać komisya bankowa Koła polskiego w Wiedniu w dziedzinie kredytu, niech także spowoduje stanowcze uchylene bardzo ujemnego w skutki, nielegalnego reskryptu minist. spraw wewn. z 16 stycznia 1913 r. L. 44669/912. żądając całkowitego uchylene tego reskryptu, o co i Związek galic. Kas oszczędności upraszał memoryałem wysłanym do posłów galicyjskich w parlamencie“.

Memoryały Związku Kas O. wysłane w tej sprawie do wszystkich posłów polskich, utonęły zdaje się wśród stosów innych druków i memoryałów i jedynym wyjściem będzie osobiste uproszenie kilku wpływowych posłów, aby mieli w swej pieczy tę sprawę i postarali się o bezwzględne cofnięcie całego reskryptu. Jestto interes nietyle Kas, które tylko byłyby narażone na możliwe szykany ze strony komisarzy rządowych ewentualnie i Namiestnictwa, ale rozchodzi się o poważną sprawę kredytu dla ludności, o emisyjne instytucje kredytowe, o kredyt kraju. Zapewnienia słowne pana prezydenta ministrów o względności w zastosowaniu reskryptu nie zmieniają wcale postanowienia, szkodliwego dla Kas, fatalnego dla kredytu krajowego a niewątpliwie w rezultacie niekorzystnego i dla faworyzowanej renty państwowej, której kurs nie będzie mógł zbyt znacznie się różnić od papierów lokacyjnych pupilarnych.

Trzeba tylko trochę zajęcia się. — trochę dobrych chęci i nieco energii ze strony kilku posłów w parlamencie a uzyskanie cofnięcia tego reskryptu — zwłaszcza w obecnych kredytowo krytycznych czasach — nie natrafiłoby na zbytne trudności.

Józef Strzyżowski.

Reklama kas oszczędności.

Niepowściągliwe współzawodnictwo o przewagę w nowoczesnem życiu gospodarczem doprowadziło między poszczególnymi konkurentami do silnej walki, która przybiera czemraz ostrzejsze formy. Jakkolwiek walka ta obejmuje nietylko ściśle określone gałęzie, lecz rozciąga się także na wszystkie kierunki, przez co zyskuje na intezywności, to przecież można ją uważać jako charakterystyczną cechę i dla poszczególnych gałęzi naszej społecznej gospodarki. W szczególnej mierze występuje ona u naszych finansowych instytucyj w ogólności, a specjalnie w tych, które się zajmują przyjmowaniem wkładek oszczędności, gdzie wyrodziła się wprost we walkę na śmierć i życie między bankami a kasami oszczędności.

Wkłádki te, co wielokrotnie już zewsząd podnoszono, mając mieć pupilarne bezpieczeństwo, należą się kasom oszczędności a nie bankom, gdzie służą celom spekulacyjnym. Powstaje w ten sposób z jednej strony niewątpliwie uprawnienie dla kas oszczędności ich przyjmowania, to z drugiej strony podobne postępowanie banków oznacza wdzieranie się w prawny stan posiadania kas; innemi mówiąc słowy, kasy oszczędności bronią nabytych praw, — są w defensywie, gdy banki w ofensywie, chcąc dla siebie zagarnąć zastrzeżone niejako prawa kas oszczędności. Już to zapewnia kasom oszczędności sympatyę, która wzmagą się, gdy weźmiemy pod uwagę taktykę banków, nie licującą ich stanowi w wyborze a szczególnie w zastosowaniu środków. Głównymi ich środkami w tej walce z kasami oszczędności jest tworzenie filij, podnoszenie stopy procentowej i nad-

zwyczaj silna reklama. O czynnościach filij bankowych i polityce podnoszenia stopy procentowej mówiono już wiele, dziś chcielibyśmy zwrócić uwagę na reklamę używaną we współzawodnictwie banków i kas oszczędności.

Kto wie w jak jarmarczno krzykliwy sposób urządzają dla siebie reklamę banki, — a zna to zapewne z własnego doświadczenia większość naszych czytelników, — ten musi przyznać, że doprowadziły one w tem do pewnego stopnia mistrzostwa, a specjalnie wielkie banki, które na wzór nowoczesnych, wielkich zakładów przemysłowych nie opuszczają żadnej sposobności, aby nie zwrócić na siebie uwagi. Każdy a nawet najdrobniejszy przypadek wykorzystują, aby zasypać ludność tysiącami odezw, wskazujących na niezmierne korzyści, jakie płyną z utrzymywania z nimi stosunków, a nawet oferujących każdemu jakieś wyjątkowe udogodnienia. Każde chociażby najmniejsze podniesienie stopy procentowej wystarcza aby rozesać na wszystkie strony od domu do domu posłańców z ofertami, w których zwracają uwagę na podniesienie stopy procentowej a zarazem wzywają do składania u nich swych oszczędności. Tysiące inseratów w codziennych pismach obwieszczają wszystkim krajom monarchii, że ten lub owy bank przyjmuje wkładki na znacznie wyższej stopie, aniżeli inne instytucje co wreszcie potwierdzają ogłoszenia na początkach, końcach i rogach wszystkich ulic i placów. Wysyłają wreszcie całe roje agentów, których zadaniem wmówić w ludność, zwrócić jej uwagę na niezaradność i brak sprytu, gdyby pominęła tak dobrą sposobność i wyrzekła się nadzwyczajnych korzyści, jakich nie może im dać tamtejsza kasa oszczędności, która i tak nie jest pewną. W ten i wiele innych sposobów oddaje się bankom corocznie pokazną sumę pieniędzy, i jak wynik poucza, nie bezużytecznie, bo podobnej systematycznej pracy nie może się długo publiczność opierać — i naraz wkładka wędruje do banku, a wtedy w regule przepada dla kas.

Jakże inaczej wygląda to wszystko u naszych kas oszczędności. Z wyjątkiem ogłoszeń o miesięcznym ruchu wkładek niektórych zakładów, ogłoszenie bilansu a wreszcie pojedynczych obwieszczeń o podniesieniu stopy procentowej, do czego zresztą w wielkiej mierze zmusza statut, nie spotyka się nigdzie z żadną dalej idącą reklamą. Przyczyny tego są najrozmaitszej natury. Częścią są to stare konserwatywne zapatrywania, które nie mogą pogodzić reklamy z godnością kas oszczędności, częścią połączone z tem koszta, a wreszcie nie w najmniejszej mierze wygodność, która pozwala na ominięcie pozyskania dla siebie wkładek. Jak to nieracjonalne, najlepszym dowodem znaczne zmniejszanie się przyrostu wkładek w ostatnich latach, czego przyczyną, — pominąwszy wpływ wojennych zawikłań, — tylko nieustanna działalność konkurencyjnych instytucyj a przede wszystkim banków.

Już to konkurencja, która czem raz więcej osłabia siły żywotne kas oszczędności, jest dostatecznym powodem do rozwinięcia żywej działalności celem zyskania czem raz większej ilości wkładek. Kasom oszczędności, które spadły z dawnych świetlanych czasów na stagnacyjny punkt, wróży przyszłość jeszcze znaczniejsze pogorszenie, jeśli nie zaczną odpierać ataków równą bronią, co wrogci. Dalszym bodźcem dla kas jest ich naturalne przeznaczenie podnosić zamiłowanie w oszczędności i w czyn je wprowadzać. Upadłości a chociażby przesilenia finansowe instytucyj innego typu niż kasy, — dały dosadny dowód, że wkładki należy powierzać kasom oszczędności a nie wydawać ich na łup jednostek. Czyż nie jest wprost obowiązkiem kas skierować ku sobie napływ tych wkładek a zarazem

rozwinąć działalność wychowawczą, pouczając ludność czy to zapomocą prasy, czy publicznych ogłoszeń o pewności lokacyi u nich, gdzie mają zabezpieczenie, prócz funduszków rezerwowych, majątkiem gminy, powiatu, czy wreszcie kraju? Wśród naszego społeczeństwa jest wielu ludzi, których droga nie wiedzie obok budynków kas, gdzie mogliby przeczytać ogłoszenia, — a skąd więc ludzie ci o tem dowiedzieć się mogą, jeśli nie z gazet?

Lecz kasy oszczędności powinny pamiętać nie tylko o wkładających, ale także o potrzebujących kredytu. Ażeby zaś móżdź udzielać drugim kredytu, musi się przedewszystkiem samemu mieć pieniądze, a kasy wogóle a specjalnie kasy prowincjonalne są w pierwszej linii do tego powołane. Już więc i z tego powodu powinny kasy zapewnić sobie wkładki, chcąc mieć możność sprostania kredytowemu zapotrzebowaniu, albowiem wkładki złożone w bankach przypadają zazwyczaj w udziale większemu handlowi i przemysłowi, a nie drobnemu, a więc nie tej części ludności, z pośród której powstały.

Rozumie się samo przez się, że — gdy już mowa o reklamie kas — nie mamy na myśli reklamy na wzór banków przez zalewanie ludności ofertami lub tem mniej przez wysyłanie agentów, bo to nie zgadza się z ogólnym ludzkim przeznaczeniem kas oszczędności, jako instytucyj humanitarnych nie obliczonych na zysk. Mimo to przecież mogą kasy używać reklamy, nie popadając przytem w jarmarczny sposób wabienia gości,

I tak w pierwszym rzędzie niech umieszczają kasy inseraty w miejscowej prasie, kalendarzach lub innych książkach częściej przez ludność używanych. Takie ogłoszenia powinny zawierać, prócz dokładnej nazwy kasy, wysokość stopy procentowej, kwotę wkładek oszczędności, wysokość funduszków rezerwowych, szkic sposobu prowadzenia interesów, (jak kwotę na którą eskontowano weksle, kwotę udzielonych pożyczek hipotecznych i komunalnych, zaliczek na zastaw papierów wartościowych itd.), jako też oznaczenie, kto ręczy za całość wkładek, jaka gmina, czy powiat. Umieszczanie inseratów w pozamiejscowej prasie byłoby tylko wtedy dopuszczalnym, gdy przez to nie wejdzie się w zakres działania, a więc i nie wyrządzi się szkody sąsiedniej kasie oszczędności, albo gdy po wzajemnem porozumieniu dojdzie się do przekonania, że przez to nie wystawi się na szwank wspólnych interesów. Dalej polecenia godnym jest umieszczać w miejscowych pismach krótkie uwagi, któreby pouczały ludność o korzyściach oszczędności, o istocie kas, lub o specjalnych pewnych wypadkach, jak np. o wojnie a pewności lokacyj w kasach oszczędności itp. Takie krótkie artykułiki powinien wydawać nasz Związek i oddawać do dyspozycyi swym członkom. Korzystnym byłoby także, gdyby wszystkich krajowych kalendarzach pomieszczane były artykuły o celu i istocie kas oszczędności, jak to na przykład zostało już uchwalone przez podobny Związek tyrolskich i przedarulańskich kas. Dobrym wreszcie środkiem reklamy, nie połączonej zresztą ze znacznymi kosztami, byłoby, gdyby kasa wydała do użytku stron kalendarzyk z podobną budynku, ostatnim bilansem i innymi objaśnieniami, o których była już mowa. Zrozumieli to dobrze Czesi, to też nie ma tam instytucyi finansowej, któraby tego nie robiła, — i która z pewnością na tem źle nie wychodzi.

Główną częścią składową reklamy kasy jest naturalnie wysokość stopy procentowej, ona przeto powinna być wydrukowaną tłustymi czcionkami. Tu należy jednakże być nadzwyczaj taktownym i przezornym, aby uniknąć nawet pozorów odciągania wkładających od innej kasy, lub też chociażby chęci

osłabienia jej znaczenia. Smutnym na to przykładem są skargi niemieckich kas oszczędności, które nie tylko nie ograniczają się do swych niejako naturalnych wkładających, lecz hałaśliwą konkurencją, nieracjonalnem podwyższaniem stopy procentowej wydzierają ich innym siostrzanym instytucjom. Podobne postępowanie powinno być u kas oszczędności absolutnie wykluczone.

Zrozumiały to wreszcie niemieckie władze nadzorcze kas oszczędności i wydały w tej sprawie jednolitą dyrektywę, którą podajemy dla przykładu, jak u nas reklamą stosować należy.

1) Kasy mogą używać do swych obwieszczeń w zasadzie miejscowej prasy. Wyjątki mogą być przez nadzorcą władzę krajową tylko wtedy dopuszczone, gdyby lokalna prasa ze względu na swą poczytność nie miała dla kas większego znaczenia. W jej miejsce należy użyć wyłącznie sąsiednich pism.

2) Kasy mogą używać wszelkich form reklamy jak np. wskazując na zachowanie tajemnicy urzędowej, kulantne załatwianie interesów itp.

3) Ilość inseratów jest ograniczona, np. w prowincyi nadreńskiej na cztery razy w roku.

4) Anonsowanie w rubryce miejscowych wiadomości jest stanowczo wzbronionem.

5) Celem ciągłej kontroli publikacyj należy przedkładać po jednym egzemplarzu prezydentowi krajowej władzy.

Trudno pogodzić się z podobnymi drakońskimi postanowieniami władz nadzorczych, to też i w Niemczech wywołały one żywy opór. Nierozumnym bowiem jest ograniczanie ilości inseratów na cztery w roku, jak bezpodstawnem wzbronienie ogłaszać w miejscowych wiadomościach np. wysokości miesięcznych wkładek.

U nas w Austrii reklama kas obraca się jeszcze wśród prymitywnych zaczątków, nie należy więc obawiać się podobnych wykroczeń, co w Niemczech; a przecież popełniają kasy niejako samobójstwo, gdy pozostaną nadal w bezczynności wobec wzmożonego działania konkurencyjnego swych współzawodników.

Kto chce zwyciężyć, musi podjąć walkę, a w walce tej kasy oszczędności są zdane wyłącznie na siebie i swoją organizację. Ale kasy nie powinny czekać, aż w tę sprawę wglądnie rząd i użyczy im swej ochrony, bo wtedy może być już zapóźno. Precz więc z przestarzałemi zapatrywaniami, niech się kasy reklamują, jednakże odpowiednio do swej godności i nie zapominając przedewszystkiem, że pierwszym warunkiem zdrowego ich rozwoju są piękne, obszerne lokalności, szybkie i chętne a uprzejme załatwianie stron i możliwie szerokie zastosowanie nowoczesnych urządzeń.

Notatki.

Jubileusz dwudziestopięcioletniej służby obchodził w dniu 1. listopada rb. p. Adam Bartkowski, sekretarz galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie. W dniu tym przed zwykłym posiedzeniem Dyrekcji zebrał się w sali obrad Kasy oszczędności, wszyscy Dyrektorowie z syndykami kasy oraz liczny zastęp urzędników. — Po wejściu na salę jubilat przemówił doń w serdecznych słowach Dyrektor Dr. Kwiatkowski, podnosząc długoletnią, bo ćwierćwiekową, sumienną i gorliwą pracę jubilata, skierowaną dla dobra instytucyi, poczem imieniem urzędników przemówił referent hipoteczny p. Filibert Czaykowski. — Jubilat wzruszony tą owacją podziękował zebranym za te dowody uznania i życzliwości — poczem jak każdego dnia od szeregu lat zasiadł do dalszej

pracy przy posiedzeniu Dyrekcyi, które po ukończeniu tej uroczystości się rozpoczęło.

Szkolne kasy oszczędności wszędzie, gdzie istnieją rozwijają się nader pomyślnie. W samym poczdamskim okręgu po koniec roku 1912. oszczędzono w szkolnych kasach oszczędności od czasu ich istnienia przeszło cztery tysiące marek. Wkładki, które w roku 1908. wynosiły 300 543 marek, wzrosły w roku 1912 do kwoty 834.454 marek. Ilość zaś szkolnych kas oszczędności z 127 w roku 1908 doszła do 295 w r. 1912. Obecnie kasy te liczą 55492 uczestników.

† **Dr. Aleksander Nava**, nadkurator pierwszej austriackiej kasy oszczędności zmarł dnia 14. listopada we Wiedniu. Pierwsza austriacka kasa oszczędności przez śmierć ś. p. Navy ponosi bardzo dotkliwą stratę, zmarły bowiem od lat przeszło czterdziestu poświęcił się pracy w tej instytucyi. Urodzony w roku 1835, wybrany został w roku 1869 członkiem Towarzystwa tejże kasy, w roku 1871 zaś wszedł do składu dyrekcyi. W roku 1874 został referentem a w roku 1885 generalnym sekretarzem i właściwym jedynym kierownikiem tej instytucyi. Na stanowisku tem przetrwał lat 27 i nie małe zasługi położył około rozwoju pierwszej kasy oszczędności we Wiedniu. Ś. p. Nava był bezsprzecznie jedynym z najwybitniejszych i najtęższych fachowców na polu znajomości kas oszczędności w ogóle Szeroka wiedza, gruntowna znajomość prawa jako też studia fachowe, wspomagane licznymi doświadczeniami, jakie poczynił w czasie swej długoletniej służby, zjednały mu nie tylko w sferach kas oszczędności ale wogóle w sferach finansowych wiedeńskich i zagranicznych nader wybitne stanowisko. Nie było w ostatnich dziesiątkach lat w życiu finansowem Austrii żadnej ważniejszej sprawy, w którejby sfery decydujące nie zasięgały czy to rady czy opinii ś. p. Navy.

Podwyższenie stopy procentowej w pierwszej austriackiej Kasie oszczędności. — Kasa ta wykazująca największy kapitał wkładkowy ze wszystkich kas oszczędności w monarchii, opierała się dotąd na podwyższonej stopie procentowej od wkładek. W ostatnich atoli dniach, uchwaliła dotychczasową stopę 3 $\frac{3}{4}$ % podnieść na 4% — przy równoczesnem podwyższeniu stopy procentowej od pożyczek.

Kredyt budowlany w Kasach oszczędności. W sprawie powyższej wydało ck. Namiestnictwo galicyjskie reskrypt z dnia 26 listopada 1913 XIII. a 3254 treści następującej:

„Doszło do wiadomości ck. Ministerstwa spraw wewnętrznych, że Kasy oszczędności założone na podstawie regulatywu, chcąc w ostatnich czasach przyjąć z pomocą upadającemu chwilowo ruchowi budowlanemu, udzielają planowo kredytu budowlanego a potrzebną na ten cel gotówkę uzyskują przez zastaw swoich papierów wartościowych, jeśli własne ich bieżące środki nie wystarczają.

Jakkolwiek ck. Ministerstwo nie zapoznaje przykrych stosunków w interesach budowlanych, z powodu ogólnego zastoju ekonomicznego, to jednak ze stanowiska nadzoru państwowego nad kasami oszczędności i w interesie bezpieczeństwa wkładek, widziało się spowodowane poczynić reskryptem z dnia 24. października 1913 l. 40510 następujące uwagi:

Udzielanie kredytu budowlanego, którego podstawę stanowi wartość gruntu i wzniesionego na nim budynku aż do jego ukończenia w tym stopniu, iż przynosiłby dochód, nie może być uważane na równi z kredytem hipotecznym, mającym pupilarne bezpieczeństwo.

Kredyt budowlany nie nadaje się do lokacji funduszów kas oszczędności tembardziej wtedy, gdy kasy zastawiają na ten cel swoje papiery wartościowe,

albowiem wszelkie zaciąganie długów przez Kasę dla dalszego rozszerzenia interesów nawet statutem Kasy dozwolonych, nie da się pogodzić w ogólności z celem Kas oszczędności, opartych na regulatywie a mających operować tylko własnym kapitałem, pochodzącym z wkładek oszczędności.

Zasadę tę wypowiedziało ck. Ministerstwo spraw wewnętrznych już w reskryptach z 23. października 1895 i 17. maja 1909 l. 13653 intymowanvch reskryptami ck. Namiestnictwa z 6. listopada 1895 l. 80407 i 10. stycznia 1910 l. XIII 231 o biernym reeskontcie wekli i lombardzie papierów wartościowych zaznaczając wyraźnie, iż statutowe uprawnienie do biernego reeskontu i lombardu walorów dopuszczalne jest wtedy tylko, gdy zachodzi potrzeba uzyskania funduszów do prowadzenia właściwych interesów Kas oszczędności a więc dla wypłaty wypowiedzianych wkładek oszczędności.

Lombardowanie przeto zapasów efektów wartościowych celem ulokowania gotówki w działach nie dających się łatwo zrealizować, powoduje trudności ze względu na płynność funduszów Kasy, przez co Kasa nie może spełnić szybko swych zobowiązań wobec właścicieli wkładek.

Dodatek do § 84 ustawy podatkowej. Jak swego czasu donosiliśmy, rząd przedkładając nowelę do ustawy podatkowej między innymi przedłożył dodatek do § 84 ustawy podatkowej, znoszący wszystkie przywileje nadane niektórym papierom wartościowym specjalnemi ustawami, które procenta od tychże papierów uwalniały tak od podatku dochodowego wedle dawniejszej ustawy podatkowej, jak i od wszelkich podatków w przyszłości w miejsce tego podatku zaprowadzić się mających. W komisji finansowej dodatek ten nie został przyjęty. Dnia 27 listopada rb. sprawozdanie komisji finansowej o przedłożeniu rządowem co do noweli podatkowej było na porządku dziennym obrad Rady Państwa. W ostatniej chwili poseł bukowski Antoni Łukaszewicz podjął projekt rządowy, postawił go jako poprawkę brzmienia § 84 proponowanego przez komisję — i poprawka p. Łukaszewicza została nieznaczną większością przyjęta.

W ostatniej chwili gdy Związek dowiedział się o postawieniu tej poprawki, odniósł się telegraficznie tak do Prezesa Koła Polskiego jak i posłów zasiadających w zarządach kas oszczędności z prośbą o głosowanie przeciw tej poprawce.

Państwowy Związek niemieckich kas oszczędności Związek czeskich kas oszczędności tudzież Związek galicyjskich kas oszczędności wniosły petycję do Izby Panów przeciw przyjęciu poprawki p. Łukaszewicza.

Pretensye o zaległe premie ubezpieczeniowe. Pretensye wymienionych w §§ 64—68 ust. o ubezpieczeniowym instytutów zastępczych Zakładu pensyjnego dla urzędników prywatnych o zapłaty zaległych premii ubezpieczeniowych mają być dochodzone nie w drodze administracyjnej lecz w zwykłej drodze sądowej.

Ustawa sama nie zawiera w tym względzie żadnego postanowienia. § 38. cytowanej ustawy odnosi się tylko do państwowego zakładu pensyjnego i jego zakładów krajowych (§§ 40 i 52). Wynika to z miejscowego pomieszczenia § 38 i z art. 33 rozporządzenia wykonawczego z 22 lutego 1908 Dzpp. Nr. 42. Instytuty zastępcze są zakładami prywatnymi, które pod warunkami w ustawie określonymi mogą przyjmować ubezpieczenia na równi z krajowemi biurami zakładu pensyjnego. Zawarcie ubezpieczenia w instytucie zastępczym jest umową natury prywatno-prawnej. Spory z takich stosunków prawnych należą przed zwykłym sądem — z zastrzeżeniem pewnych oznaczonych przypadków (§ 65. ust. 5 i § 75). Te ostatnie nie odnoszą się do ściągania zaległych premij.

(W powyższym wypadku strony nie podały się sądowi polubownemu).

(Orzeczenie z 10 maja 1911 R. III. 159/11.).

Weksel sfałszowany. Dłużnik wekslowy może żądać zwrotu sumy wekslowej, przez sfałszowanie podwyższonej, jeśli on wprawdzie przy zapłacie poznał fałszerstwo, jednakże był mylnego zapatrywania, że przeciw posiadaczowi weksla w dobrej wierze, zarzut fałszerstwa jest niedopuszczalny.

A wystawił B. weksel na K. 24. — B. sfałszował ten weksel na K. 324. (suma nie była słowami oznaczona). B. dał sfałszowany weksel do banku X., a ten w dniu zapłaty prezentował go panu A., który, jakkolwiek zaraz fałszerstwo rozpoznał, pomimo tego weksel w całości wykupił w mniemaniu, że zarzut fałszerstwa przeciw bankowi, który był posiadaczem w dobrej wierze, jest niedopuszczalny. Po jakimś czasie A. dowiedział się, że w analogicznym wypadku, zarzut sfałszowania był skuteczny nawet przeciw posiadaczowi w dobrej wierze, dlatego też zaskarżył bank o zwrot nienależnie pobranej kwoty K. 300. — Bank zarzucił, że A., jakkolwiek wiedział o sfałszowaniu, i w świadomości swej niewinności — przecież zapłacił a więc uczynił to animo donandi. A. zresztą radził się wówczas swego doradcy prawnego.

Skargę w II i III instancji przeciw I uwzględniono a to z następujących powodów:

Już, ze stanowiska obu stron, tj. gospodarczo słabego A. i dobrze sytuowanego banku wynika niewątpliwie, że A., z pewnością niebyłby zapłacił, gdyby wiedział, że nie musi wykupić w banku sfałszowanego wekslu; animus donandi nie można tu przypuścić, a z tego wynika, że zapłacił tylko skutkiem błędu. §. 1431., jednakże nie rozróżnia, czy błąd da się usprawiedliwić czy nie, i błąd stawia na równi z omyłką prawną. Miarodajnym tutaj jest, czy A zapłacił coś, czego bank od A nie miał prawa żądać, a tak rzeczywiście w tym wypadku — było. Obojętną jest rzeczą, czy bank obiektywnie się wzbogacił, wystarczy, że suma ta dostała się nieprawnie w posiadanie banku, wzbogacenie się zatem jest względne.

Protest wekslowy. Jeżeli notaryusz, nie znalazłszy protestata w podanym mieszkaniu, zaniecha zapytać się o adres w policyi, wówczas protest jest nieważny nawet wówczas, jeśli protestat przeprowadził się do innej miejscowości.

Domicyliat B. w marcu 1913. opuścił swe mieszkanie (wekslowy domicyl) we Lwowie i przeniósł się do innej miejscowości. Notaryusz X. chciał dnia 15 maja 1912 założyć protest w domicyliu, zaniechał atoli zapytać się w policyi i protest podpisał. Protest ten w III instancji (przeciw I. i II) uznano za nieważny i skargę wekslową unieważniono a to z następujących powodów:

Z art. 91. al. 1. i 2. ustawy wekslowej wynika że protest ma być we właściwym miejscu założony. Do osądzenia tej stosowności miejsca koniecznym jest ustalenie, w którym lokalu protest ma być założony. Pomijając zgodę protestata, prezentowanie wekslu i założenie protestu ma tam nastąpić gdzie prezentat obecnie a więc w chwili wykonania aktu ma swój lokal przeznaczony do załatwiania interesów albo swoje mieszkanie. Wykonanie aktu w takim lokalu, który już nie należy do prezentata, jest niewystarczające, bowiem w razie, jeśli prezentat miał więcej lokali jeden po drugim, mógłby notaryusz wybrać dowolnie którykolwiek z tych lokali i tam weksel prezentować, co naturalnie byłoby sprzeczne z celem. — Jeśli prezentat swoje dawniejsze mieszkanie opuścił, wówczas rozstrzyga rzeczywiste mieszkanie w chwili zakładania protestu; to mieszkanie tylko wówczas uważać można jako nieznanne,

jeśli nawet zapytanie u władzy policyjnej pozostaje bez rezultatu. To samo da się powiedzieć także w tym wypadku, jeśli prezentat przeniósł się do innej miejscowości. Obojętną jest rzeczą, czy notaryusz miał wiadomość o zmianie mieszkania, czy nie. — W tym wypadku wiedział to posiadacz wekslu, który atoli okoliczność tę przed notaryuszem zamilczał i przez to spowodował nieważność protestu.

Przechowywanie w kasach oszczędności książeczek wkładowych, winkulowanych na rzecz małoletnich lub osób pod opieką zostających — W numerze czerwcowym naszego czasopisma podaliśmy restrykt ck. ministerstwa sprawiedliwości z dnia 12. kwietnia 1913 L. 10712 w którym oznajmiono, że przeciw przyjmowaniu dla kas oszczędności książeczek winkulowanych dla małoletnich i pod opieką zostających, nie będą zachodziły żadne przeszkody, o ile kasa takie postanowienie przyjmie do swoich statutów i uzyska zatwierdzenie rządowe.

Ponieważ niektóre kasy zechcą może w tym kierunku zmienić statut, przeto podajemy poniżej tekst odpowiedniego paragrafu, który został zatwierdzony przez ck. Ministerstwo spraw wewnętrznych przy sposobności zmiany statutu przez jedną z niemieckich kas oszczędności, w następującym brzmieniu:

„Kasa oszczędności jest uprawnioną przyjmować w przechowanie papiery wartościowe i dokumenty; nadto jest ona uprawnioną przyjmować w przechowanie książeczek wkładowe lub karty wkładowe własnej kasy za wydaniem dowodu depozytowego; dokładki do tak złożonych książeczek względnie kart wkładowych mogą być w dowolny sposób uskuteczniane, podejmowanie natomiast wkładek dozwolone jest tylko za równoczesnym przedłożeniem dowodu depozytowego Co do każdej wkładki jako też podjęcia ma być wkładkującemu wydany wyciąg z księgi, zawierający saldo jego należności. Zresztą co do interesu depozytowego obowiązują postanowienia regulaminu, podlegającego zatwierdzeniu politycznej władzy krajowej.

W razie przyjęcia przez kasę oszczędności w przechowanie książeczek wkładowych osób pod opieką zostających, ponieważ książeczek te są zawinkulowane na żądanie właściwego Sądu opiekuńczego, o każdej wkładce lub wyjęciu należy zawiadomić prawnego zastępcę osoby pod opieką zostającej jako też władzę nadopiekuńczą a to przez przesłanie wyciągu z ko ta“.

Te zatem kasy, które mają już w swoich statutach uprawnienie do przyjmowania depozytów, te tylko drugi ustęp potrzebują wcielić do swoich statutów i to najlepiej po § 20a. wedle wzorowego statutu. Te zaś kasy, które dotąd depozytów nie przyjmują a w przyszłości chciałyby i ten dział rozwinąć, mogą cały powyższy ustęp wprowadzić do statutu jako nowy paragraf.

Zaopatrzenie wdów i sierót w Danii. Z początkiem roku przyszłego wejdzie w Danii w życie ustawa z 24 kwietnia 1913, która ubogim wdowom i sierotom daje prawo do wsparcia z funduszków publicznych. — Wdowa ma prawo do takiego zaopatrzenia, o ile w ogóle należy do osób uprawnionych w Danii do żądania wsparcia, — a jej majątek i dochody wynoszą mniej niż oznaczona wedle ilości dzieci minimalna granica. W wypadkach wyjątkowych może władza oznaczyć czy i wiele wdów z dziećmi — choćby one nie wypełniły przepisanych warunków — ma otrzymać całe czy też częściowe wsparcie. Wsparcia te obliczane bywają wedle ilości dzieci i wynoszą rocznie około K. 150 — za dziecko poniżej 2 lat, K. 100. za dziecko do lat 12, i około K. 30. — na dziecko do lat 14. Wsparcie ustaje, jeśli

Jako korzystną lokację kapitału polecamy

4 ¹/₂ %

Listy zastawne

Banku Galicyjskiego
dla handlu i przemysłu
w Krakowie
wolne od podatku.

Listy te, mające pupilarne bezpieczeństwo, nadają się do lokowania funduszy sierocych w depozytach sądowych, oraz mogą być użyte na wady, kaucyje małżeńskie i t. p.

Powyższe listy są do nabycia w Kantorze Banku po kursie dziennym.

Filia c. k. uprz. austriackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu

WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w godzinach od 9 do 12 przedpoł. i od 3 do 4 popoł.

książeczki wkładkowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jedną książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizji, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

FILIA Pragskiego Banku Kredytowego

we Lwowie, ul. Karola Ludwika 1. 29
(Nr. telefonu 937, 946, 846).

Zakład centralny w Pradze. Filie w Kolinie Otomuricu i Brodach.
Wpłacony kapitał akcyjny K. 9,000.000.
Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K. 4,100.000.

**Korzystne załatwianie
wszelkich transakcyi bankowych
i lokacyi kapitałów**

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych. — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek na pokład papierów wartościowych. — Przyjmowanie w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — Ubezpieczanie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — Listy polecające i akredytywy na sezony podróży. — Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty w kraju i na miejsca zagraniczne. — Wkłádki pieniężne, na książeczki wkładkowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje po

4 ¹/₂ procent

na wygnaty kasowe z 90-dniowym wypowiedzeniem: oprocentowanie po 4 ¹/₄ % i w rachunku bieżącym.

Oddział komercyalny:

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowl publicznych, kredyty na podatki i cła. Zaliczkowanie faktur towarowych. Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tychże.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Lwów

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027.428-13.

we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej 13.

Telefon nr. 57. Dyrekcyja
Telefon nr. 358. Kantor
wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń

FILIE: Augsburg, Z. Berno, Budapest, Czernowce, Grac, Prostejow, W. Neustadt i St. Pölten, 12 kantorów wymiany i kas depozytowych we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcyje w zakresie kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszy. Eskontuje weksle, otwiera kredyty i udziela zaliczki w pokład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty giełdowe na targach krajowych i zagranicznych. Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Kewituje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klientów. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwiające doświadczeniem i rozgatemionymi stosunkami w całym świecie kupieckim.